

Ільницький Денис Олександрович

к. е. н., доцент, докторант,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

м. Київ

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ВИМІР ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ВСІХ РІВНІВ

The paper highlights the question of necessity of incorporation of scientific and educational aspects into management of economic actors on all levels. Competencies, knowledge, research and educational services are mandatory for all effective economic players in modern global world.

Тенденція поступового переходу людства від стану, коли обсяг накопичених знань з надлишком задовольняв потреби, до стану, коли відчувається надлишковий попит на знання, вдало описана Гіббонсом, який розмежує два режими виробництва знань – традиційний режим-1 та сучасний режим-2, що почав набувати зростаючої актуальності з другої половини ХХ ст. [2]. Університети ближнього майбутнього функціонуватимуть в режимі-3.

Місією університету вже є не зберігання знань чи їх масове виробництво, а перетворення на центр знань своєї уваги, виконання функцій не лише постачальника інтелектуального капіталу, а перетворення на інтегровану інституцію в інтелектуальному регіоні, яка просуває місцевий розвиток, створюючи нові можливості [6; 8].

Місія університету щодо залучення до місцевого, регіонального соціально-економічного розвитку («третя» місія) як перманентного процесу є найбільш помітною у порівнянні з традиційними місіями з освіти та досліджень. Розглядаючи університети як основне джерело нових знань, від якого відбувається ефект перетікання, вчені, проаналізувавши його, виявили, що із зростанням географічної відстані від місця генерування знань дія ефекту перетікання зменшується [4].

Студенти сучасного підприємницького університету є не лише наступним поколінням професіоналів, але й готуються стати підприємцями та засновниками компаній, управлінцями самих різних рівнів, для чого використовуються різноманітні програми з підприємництва та інкубування, нові освітні модулі, серед яких міждисциплінарні центри, наукові парки, академічні spin-off компанії, інкубатори та венчурні компанії. Підприємницький університет є одним з суб'єктів, який створює нові технології та здійснює їх трансфер, перетворюючись з одного з джерел нових ідей на джерело формування нових фірм, особливо в таких галузях як наука та інновації.

Постійний взаємозв'язок між конкуренцією та кооперацією є базовим чинником, що обумовлює інновації та створення вартості в економіці знань [3]. Основними каналами залучення університетів до створення вартості є: в освітній діяльності – формування компетентних, креативних випускників; в дослідницькій – проведення прикладних досліджень щодо шляхів використання знань на практиці та їх комерціалізація з метою отримання прибутку. Цикли інституційної та індивідуальної еволюції знань, методи їх трансформації були описані наприкінці ХХ ст. і мають усвідомлюватися в університетах [5; 7].

На жаль потенціал вітчизняних університетів повною мірою не використовується державою та приватним сектором для забезпечення конкурентних переваг вітчизняної економіки, що особливо важливо в сучасних умовах. Державі та бізнесу бракує реалізації компетентнісного підходу при наймі працівників. Враховуючи унікальність продукції, що виробляється університетами, а саме інтелектуального капіталу, складовими якого є і випускники, науково-педагогічні працівники (результат освітньої діяльності), і результати фундаментальних та прикладних досліджень, у т. ч. ОІВ (результати дослідницької діяльності), університетам слід самостійно приймати рішення щодо реагування на виклики та позиціонування у великій кількості ринкових ніш та відповідати за їх результати. Надмірна регламентація діяльності університетів з боку держави обмежує їх гнучкість, ефективність, а тому і конкурентоспроможність, у т.ч. міжнародну, окремих університетів та всієї системи вищої освіти.

Хоча університети світового класу є підприємницькими та на рівних вступають у відносини з іншими економічними суб'єктами, глобальними гравцями, в Україні варто досить обережно реформувати систему вищої освіти, чітко визначивши національні інтереси у цій сфері та зберігши інституціональну пам'ять [1]. Особливу увагу варто звертати на необхідність виконання університетами всіх функцій, а особливо соціальної з освіти громадян та економічної як виробника та зберігача знань. Критично важливим у вітчизняних реформах є мотивація всіх зацікавлених сторін до співробітництва з університетами, що системно робиться у розвинених країнах.

Список використаних джерел

1. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія / [А.Ф. Павленко, Л.Л. Антонюк, Н.В. Василькова, Д.О. Ільницький та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. А.Ф. Павленка та д.е.н., проф. Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2014. – 550 с.
2. Gibbons M., Limoges C., Nowotny H., Schawartzman S., Scott P., Trow M. The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies. – Sage Publications, Thousand Oaks, CA. – 1994. – 16 p.
3. Johannessen J.-A., Olsen B. The future of value creation and innovations: Aspects of a theory of value creation and innovation in a global knowledge economy // International Journal of Information Management, №30. – Elsevier. – 2010. – pp.502–511.
4. Laranja M., Uyarra E., Flanagan K. Policies for science, technology and innovation: Translating rationales into regional policies in a multi-level setting // Research Policy, №37. – Elsevier. – 2008. – pp.823-835.
5. Nonaka I. A dynamic theory of organizational knowledge creation // Organization science, Feb.1994. – vol.5, №1. – P.14-37.
6. Teece D. Profiting from technological innovation: implications for integration, collaboration, licensing, and public policy. Research Policy, #15. – 1986. – P. 285-305.
7. Wiig K.M. Comprehensive knowledge management. Knowledge Research Institute Working Paper. – 1999. – №-4, Revision 2. – Knowledge Research Institute. – 9.p. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.krii.com/downloads/comprehensive_km.pdf.